

In conformitate cu Ordinul Ministrului Educației Naționale privind organizarea și desfășurarea examenului de bacalaureat...

Parcurând de la această primă dată, precum și de la următoarele ediții și actualizări acestei discipline de importanță excepțională, voi învăța să redescovor această lucrare, să ofer un eficient instrument de lucru...

BACALAUREAT 2018

ISTORIE

- Programă de bacalaureat pentru disciplina Istorie
  - 20 de teste pe capitole
  - 25 de teste finale pentru pregătirea examenului de bacalaureat

*Prof. dr. Mihaela Olteanu
Colegiul Național „Ion C. Brătianu” Pitești*

CUPRINS

ARGUMENT	5
PROGRAMA PENTRU DISCIPLINA ISTORIE, EXAMENUL DE BACALAUREAT 2018	7
TESTE DE EVALUARE PE CAPITOLE	9
A. Popoare și spații istorice	9
B. Oamenii, societatea și lumea ideilor	14
C. Statul și politica	25
D. Relațiile internaționale.....	44
TESTE FINALE.....	64
BAREME DE EVALUARE ȘI NOTARE.....	131

COMENZI - CARTEA PRIN POȘTA
EDITURA PARALELA 45
Piața Jd. Argeș, cod 110174, str. Tâmbăcilor 130
Tel.: 0248 623 130; 0729 040 444
0721 247 818
Tel fax: 0248 214 622; 0248 621 432; 0248 621 482
E-mail: comenzi@edituraparalela45.ro
www.edituraparalela45.ro

Tiparul executat la tipografia Editurii Paralela 45
E-mail: tipografie@edituraparalela45.ro

A. POPOARE ȘI SPAȚII ISTORICE

Romanitatea românilor în viziunea istoricilor

Test nr. 1

■ SUBIECTUL I (30 puncte)

Citiți cu atenție sursele de mai jos:

A. „Dacia a fost una din ultimele regiuni cucerite de Imperiul Roman; anexarea ei a avut loc în urma expedițiilor conduse de împăratul Traian, care a înfrânt în 106 rezistența ultimului rege dac, Decebal.

Civilizația romană se răspândise prin comercianți la nordul Dunării cu câteva secole înainte de cucerirea lui Traian. După 106, administrația și civilizația romană s-au stabilit în noua provincie; o dată cu aceasta au avut loc procese semnalate înainte cu câteva secole și în celelalte provincii ale Imperiului Roman. Romanii aduceau avantajele unei culturi mai rafinate și ale unei prosperități materiale evidente, care atrăgeau o parte a populației cucerite. Este foarte probabil că acest lucru a început în marile orașe. Primii care au adoptat acest fel de trai erau cei care aparțineau claselor de sus, aristocrației locale. Aceștia și-au trimis copiii la școli romane, pentru că numai astfel puteau promova în magistratura imperială. Comercianții se grăbeau și ei să învețe noua limbă, fiindcă latina era limba comerțului. Locuitorii de la sate se asimilează mai încet și își păstrează limba mai bine. Școlile romane erau unul dintre factorii importanți în procesul de romanizare. În școli se învăța latina, limba oficială a administrației, a comerțului și a armatei. [...]

În latină se înțelegeau și coloniștii veniți din diferitele regiuni ale imperiului; dintre ei, unii sunt foști soldați, deveniți *veterani*, stabiliți în Dacia, unde li se acordaseră terenuri. Dacii care nu cunoșteau latina au folosit-o la început într-o formă rudimentară, pentru a intra în contact cu noua administrație (latina era pentru ei o limbă de comunicare secundară; acasă continuau să vorbească limba lor maternă). Cu timpul, în Dacia, ca și în Occident, latina, cu prestigiul său de limbă a imperiului, a devenit principalul mijloc de comunicare în dauna limbii autohtone, care a fost abandonată.”

(Academia Română, *Istoria Românilor*)

B. „Continuitatea daco-romanilor la nordul Dunării a fost și mai este încă mult dezbătută în literatura de specialitate. În disputa dintre adepții și adversarii persistenței daco-romane se reflectă nu numai concepții istorice diametral opuse, ci și stadiul de dezvoltare al cercetărilor privind acest important capitol din istoria noastră veche, indisolubil legat de etnogeneza românilor. Din păcate, discuțiile în această problemă au fost alimentate uneori și de un substrat politic, foarte dăunător adevărului istoric.

Partizanii dispariției romanității din Dacia în vremurile de după Aurelian au înlocuit dezvoltarea istorică internă, firească, cu teoria unui imaginar exod de populație din sudul Dunării. Pornind de la datele vagi și contradictorii ale unor scriitori antici (Eutropius, Festus, Iordanes etc.) și invocând apoi lipsa știrilor scrise despre o populație romanică nord-dunăreană, ei neagă existența masivă a daco-romanilor în ținuturile carpato-danubiene. Acești învățați susțin că aici ar fi rămas cel mult niște neînsemnate resturi romanice, care ar fi dispărut în masa migratorilor, fără să fi jucat vreun rol în configurația etno-culturală și social-politică a Daciei în timpul migrațiilor.

În schimb, susținătorii continuității daco-romane, români și străini, au arătat imposibilitatea evacuării întregii sau a majorității populației civile din Dacia la sud de Dunăre. O evacuare totală sau aproape totală a populației civile nu numai că practic era imposibilă, dar ea nu rezultă de fapt nici din relatările autorilor antici care se referă la împrejurările abandonării Daciei de către Imperiul Roman.

În ciuda faptului că scriitorii antici menționează în fosta Dacie romană numai pe migratori, care stăpâneau prin forța armelor, și ignoră total populația autohtonă, izvoarele directe (arheologice, numismatice și chiar epigrafice din secolul al IV-lea) furnizează documente certe referitoare la continuitatea și activitatea productivă a daco-romanilor.”

(Academia Română, *Istoria Românilor*)

Pornind de la aceste surse, răspundeți la următoarele cerințe:

1. Numiți tema istorică precizată în sursa B. **2 puncte**
2. Precizați, din sursa A, o informație referitoare la civilizația romană. **2 puncte**
3. Numiți cele două state din antichitate, menționate atât în sursa A, cât și în sursa B. **6 puncte**
4. Scrieți, pe foaia de examen, litera corespunzătoare sursei care susține că etnogeneza românească a fost un subiect politizat de-a lungul timpului. **3 puncte**
5. Scrieți, din sursa A, două informații care se află într-o relație cauză-efect, precizând rolul fiecăreia dintre aceste informații (*cauză*, respectiv *efect*). **7 puncte**
6. Prezentați două teorii istoriografice cu privire la formarea poporului român. **6 puncte**
7. Menționați o asemănare între modul în care a fost abordată romanitatea românilor în opera cantemiriană, respectiv în lucrările scriitorilor reprezentativi ai Școlii Ardeleni. **4 puncte**

■ SUBIECTUL al II-lea (30 puncte)

Citiți cu atenție sursa de mai jos:

„Unul dintre cele mai importante izvoare narative latino-maghiare care relatează despre românii nord-dunăreni din secolele IX-X este opera lui Anonymus, *Gesta Hungarorum*. Despre personalitatea, valoarea istorică, geografică și literară a scrierii sale s-a discutat mult, dar opiniile sunt în continuare controversate. S-a încercat identificarea lui cu diferiți magiștri, prepoziți sau episcopi din vremea celor patru regi ai Ungariei cu numele de Bela, cea mai plauzibilă identificare fiind aceea cu un fost notar al regelui Bela al III-lea (1172-1196). Temeinicia cunoștințelor istorice, geografice și etnografice ale lui Anonymus a fost recunoscută de majoritatea specialiștilor moderni, iar relatările sale rămân o sursă de bază de o valoare egală, atât pentru istoria ungarilor, cât și pentru cea a comunităților autohtone, chiar dacă cronica conține și unele anacronisme.

Anonymus pomenește în Câmpia Tisei, la sfârșitul secolului al IX-lea, pe vlahi, adică păstorii romanilor, precizând că *...pe drept cuvânt se poate spune că pământul Panoniei ar fi pășunile romanilor, fiindcă și acum românii trăiesc pe moșiile Ungariei*. [...] Deosebit de importante sunt știrile lui Anonymus referitoare la primele formațiuni politice din Transilvania, conduse de Gelu, Menumorut și Glad. Despre Gelu se precizează că era român (*quidam Blachus*), țara sa, Transilvania (terra Ultrasilvana), fiind locuită de români și slavi (*Blasii et Sclavii*). [...]

Atât din opera lui Anonymus, cât și din alte izvoare narative (*Vita Sancti Gerhardi, Chronicon Pictum Vindobonense* etc.), rezultă în mod clar că ungurii au cucerit treptat aceste

teritorii și că doar spre sfârșitul secolului al XI-lea [...] pun stăpânire în mod ferm pe unele părți din Transilvania și abia după anul 1200 reușesc să o cucerească până la arcul carpatic.”

Respect pentru oameni și cărți

(Academia Română, *Istoria Românilor*)

Pornind de la această sursă, răspundeți la următoarele cerințe:

1. Numiți conducătorul politic, precizat în sursa dată, despre care lucrarea *Gesta Hungarorum* menționează că era de etnie română. **2 puncte**
2. Precizați secolul în care a domnit regele Bela al III-lea, menționat în sursa dată. **2 puncte**
3. Menționați cele două etnii neromanice la care se referă sursa dată. **6 puncte**
4. Menționați, din sursa dată, două informații referitoare la românii care trăiau în Transilvania. **6 puncte**
5. Formulați, pe baza sursei date, un punct de vedere referitor la importanța lucrării lui Anonymus, susținându-l cu două informații selectate din sursă. **10 puncte**
6. Argumentați, printr-un fapt istoric relevant, afirmația conform căreia politizarea istoriografică a procesului de formare a poporului român a dus la denaturarea adevărului istoric. (Se punctează coerența și relevanța argumentării elaborate prin utilizarea unui fapt istoric relevant, respectiv a conectorilor care exprimă cauzalitatea și concluzia.) **4 puncte**

■ **SUBIECTUL al III-lea (30 puncte)**

Elaborați, în aproximativ două pagini, un eseu despre *romanitatea românilor în viziunea istoricilor români și străini din secolele al XIX-lea – al XX-lea*, având în vedere:

- precizarea unei teorii istoriografice din secolul al XIX-lea care combătea romanitatea românilor și continuitatea populației romanizate la nord de Dunăre, precum și a unei cauze a apariției acesteia;
- prezentarea a două idei prin care această teorie tendențioasă aborda problema formării poporului român și a limbii sale;
- menționarea a doi istorici români sau străini care au combătut teoria istoriografică ce denatura problematica etnogenezei românești, precum și a denumirii a două lucrări istorice în care apar argumentele utilizate de aceștia;
- formularea unui punct de vedere referitor la rolul ideii romanității românilor în istoriografia română sau străină din secolele al XIX-lea – al XX-lea și susținerea acestuia printr-un argument istoric.

Notă. Se punctează și utilizarea limbajului istoric adecvat, structurarea prezentării, evidențierea relației cauză-efect, susținerea unui punct de vedere cu argumente istorice (coerența și relevanța argumentării elaborate prin utilizarea unui fapt istoric relevant, respectiv a conectorilor care exprimă cauzalitatea și concluzia), respectarea succesiunii cronologice/logice a faptelor istorice și încadrarea eseului în limita de spațiu precizată. Se acordă **10 puncte** din oficiu.

■ SUBIECTUL I (30 puncte)**Citiți, cu atenție, sursele de mai jos:**

A. „Dacia nu a fost cucerită numai cu armele și nu s-a lăsat doar impresionată de o civilizație materială superioară; Dacia a fost cucerită și de capacitatea de iluminare spirituală a Romei, câștigată de formele occidentale, latine, ale culturii greco-romane. În Dobrogea, cultura romană se alătură celei grecești, influențele lor reciproce reeditând simbioza culturală greco-romană.

Limba latină, făcând parte din grupul italo-celtic, situat la extremitatea apuseană a ariei lingvistice indo-europene, n-a avut în limba dacică un concurent puternic, astfel încât romanizarea lingvistică s-a săvârșit în provincia întemeiată în anul 106 de Traian destul de repede. De altfel, atunci când două popoare vin în contact, se impune lingvistic cel care are un prestigiu mai mare; prestigiul culturii grecești explică de ce latina nu s-a impus (ori s-a impus cu greu) în acele teritorii unde s-a întâlnit cu limba greacă.

Proporția de peste 3.500 de inscripții latinești descoperite în Dacia, față de numai vreo 40 de inscripții în grecește și vreo șase-șapte în limba siro-palmireană vorbește de la sine despre preponderența absolută a latinei în provincia Dacia. Latina era limba administrației, a fiscului, a armatei, a comerțului, era limba comună pentru ca diferitele grupuri etnice din provincie să se poată înțelege între ele [...] Latina *populară*, vorbită în Dacia și în Dobrogea, nu era o limbă diferită de latina clasică, ci ambele erau stiluri ale aceleiași limbi latine. Latina vulgară ar fi vorbirea păturilor sociale mijlocii, majoritare, corespunzător stilului familiar de conversație. Inscripțiile latine din Dacia și Moesia Inferior dovedesc unitatea limbii latine vorbite.”

(M. Bărbulescu, D. Deletant, K. Hitchins, Ș. Papacostea, P. Teodor, *Istoria României*)

B. „În a doua jumătate a mileniului I asistăm pe plan european la nașterea popoarelor romanice, vorbitoare de limbi neolatine. În acest cadru, cu similarități în trăsăturile generale și cu particularitățile datorate contextului geografic, se înscrie și formarea poporului român, vorbitor al unei limbi romanice.

Prin înglobarea unor teritorii nord-danubiene în statul roman se creaseră premisele romanizării. Cu toate valurile anterioare de alogeni, din mileniul I î. Hr., care au trecut, ori s-au stabilit vremelnic în zonele locuite de geto-daci, abia sub romani se produc schimbări esențiale etno-lingvistice; asimilarea culturii și civilizației romane a fost un proces asumat conștient de către autohtoni, generatorul unor modificări comportamentale (*romanizarea*) care definesc populația daco-romană.

Răspândirea romanității în veacurile IV-V spre ținuturile din afara fostei provincii Dacia, delimitarea romanicilor de către migratori, conviețuirea autohtonilor mai apoi cu triburile slave sunt jaloanele istoriei mijlocului și celei de-a doua jumătăți a mileniului I. La sfârșitul acestui mileniu, poporul romanic moștenitor al dacilor romanizați și autohton pe teritoriul Daciei antice apare în primele izvoare medievale: este neamul blachilor, vlahilor. Cei care-l numeau astfel (populații neromanice – germani, slavi, maghiari) afirmă implicit caracterul romanic al acestui popor, vorbitor de limbă nelatină. Românii înșiși s-au numit cu un termen derivat din *romanus*, perpetuând amintirea Romei. Ei sunt singurul popor romanic care păstrează acest nume, insulă de romanitate înconjurată de popoare de alte origini.”

(M. Bărbulescu, D. Deletant, K. Hitchins, Ș. Papacostea, P. Teodor, *Istoria României*)

Pornind de la aceste surse, răspundeți la următoarele cerințe:

1. Numiți procesul etno-lingvistic precizat în sursa B. **2 puncte**
2. Precizați, din sursa A, o informație referitoare la limba latină populară. **2 puncte**
3. Numiți cele două provincii romane nord-dunărene, menționate în sursa A, respectiv, în sursa B. **6 puncte**
4. Scrieți, pe foaia de examen, litera corespunzătoare sursei care susține că procesul etnogenezei românești a fost finalizat spre sfârșitul mileniului I. **3 puncte**
5. Scrieți, din sursa A, două informații care se află într-o relație cauză-efect, precizând rolul fiecăreia dintre aceste informații (*cauză*, respectiv *efect*). **7 puncte**
6. Prezentați două teorii istoriografice cu privire la formarea poporului român. **6 puncte**
7. Menționați o asemănare între modurile în care a fost abordată romanitatea românilor de către umaniștii italieni, respectiv de către cronicarii moldoveni din secolul al XVII-lea. **4 puncte**

■ SUBIECTUL al II-lea (30 puncte)

Citiți cu atenție sursa de mai jos:

„Principalele consecințe ale retragerii aureliene n-au fost de ordin militar, fiindcă acestea nu i-a urmat o ocupație străină a teritoriilor părăsite de armatele romane, nu s-a cedat provincia unor grupuri barbare. Consecințele majore au fost în plan demografic, politic și social-economic. Dacă unele părți din sudul Daciei – inclusiv din sudul Banatului – vor fi reînglobate Imperiului Roman în secolele IV-VI, prin acțiunile lui Constantin cel Mare și ale urmașilor săi, zona intracarpatică (Transilvania) pierde definitiv contactul direct cu imperiul.

Actul retragerii aureliene lasă acest teritoriu, cel puțin aparent, fără vreo structură politico-statală. Putem bănuși doar că s-au perpetuat unele forme de organizare politică de tradiție, imperiul însuși rămânând un model pentru daco-romani, așa cum, în această vreme, unele instituții romane deveneau modele pentru migratori. Nicolae Iorga considera că străvechile obști coagulează în *romanii (Romaniae)*, care vor deveni, la mijlocul mileniului, una dintre formele de organizare politică în Europa, pe lângă Imperiul Roman și regatele barbare. [...]

Actul retragerii aureliene nu înseamnă însă momentul final al romanismului. De la mijlocul secolului al III-lea se făcuseră simțite, mai cu seamă în aspectele materiale ale civilizației, trăsăturile unei perioade noi, care se va prelungi până la invazia hunică, o *epocă romană târzie*, care începe, prin urmare, înainte și continuă după domnia lui Aurelian. În acest context, momentul din 271 rămâne jalon doar pentru istoria politică. După retragerea aureliană se perpetuează o *romanitate fără imperiu*, adică fără structurile imperiale, prin populația latinofonă, deprinsă cu civilizația romană provincială, de expresie mult mai modestă de acum înainte.”

(Ioan-Aurel Pop, Thomas Năgler, *Istoria Transilvaniei*)

Pornind de la această sursă, răspundeți la următoarele cerințe:

1. Numiți împăratul roman, precizat în sursa dată, care a restaurat stăpânirea romană în unele zone ale fostei provincii imperiale Dacia. **2 puncte**
2. Precizați secolul în care a avut loc retragerea aureliană, menționată în sursa citată. **2 puncte**
3. Menționați cele două provincii românești la care se referă sursa dată. **6 puncte**
4. Menționați, din sursa dată, două informații referitoare la consecințele retragerii armatei și a administrației imperiale din Dacia. **6 puncte**
5. Formulați, pe baza sursei date, un punct de vedere referitor la retragerea aureliană, susținându-l cu două informații selectate din sursă. **10 puncte**

6. Argumentați, printr-un fapt istoric relevant, afirmația conform căreia la nord de Dunăre a continuat să existe o *romanitate fără imperiu* după anul 271. (Se punctează coerența și pertinenta argumentării elaborate prin utilizarea unui fapt istoric relevant, respectiv a conectorilor care exprimă cauzalitatea și concluzia.) **4 puncte**

■ SUBIECTUL al III-lea (30 puncte)

Elaborați, în aproximativ două pagini, un eseu despre *romanitatea românilor în viziunea istoricilor*, având în vedere:

- numirea a doi istorici români sau străini care au abordat tema romanității românilor și menționarea a două argumente utilizate de istorici pentru a susține romanitatea românilor;
- prezentarea unui motiv al preocupării istoricilor pentru studierea romanității românilor;
- menționarea a două consecințe ale abordării temei romanității românilor de către istorici;
- formularea unui punct de vedere referitor la semnificația studierii romanității românilor pentru istorici și susținerea acestuia printr-un argument istoric.

Notă. Se punctează și utilizarea limbajului istoric adecvat, structurarea prezentării, evidențierea relației cauză-efect, susținerea unui punct de vedere cu argumente istorice (coerența și pertinenta argumentării elaborate prin utilizarea unui fapt istoric relevant, respectiv a conectorilor care exprimă cauzalitatea și concluzia), respectarea succesiunii cronologice/logice a faptelor istorice și încadrarea eseului în limita de spațiu precizată. Se acordă **10 puncte** din oficiu.

B. OAMENII, SOCIETATEA ȘI LUMEA IDEILOR

I. Secolul XX între democrație și totalitarism.

Ideologii și practici politice în România și în Europa

Test nr. 3

■ SUBIECTUL I (30 puncte)

Citiți cu atenție sursele de mai jos:

A. „...în Rusia [...] bolșevicii se pronunțau pentru acapararea totală și pe cale violentă a puterii.

Liderul acestei fracțiuni era Vladimir Ilici Ulianov, cunoscut sub pseudonimul Lenin. În concepția lui, bolșevicii constituiau un partid de avangardă al clasei muncitoare, un partid al revoluționarilor de profesie, care pentru distrugerea ordinii sociale vechi și instaurarea celei noi trebuiau să acționeze subversiv, conspirativ.

Marginali chiar în interiorul mișcării socialiste din Rusia, bolșevicii au profitat de tulburările sociale și politice provocate în această țară ca urmare a dezastrilor din Primul Război Mondial, iar în octombrie 1917 au pus la cale o lovitură de stat, care a reușit. Foarte repede, bolșevicii și-au creat instrumentele care să le prezerve puterea: au instituit o burocrație controlată de partid, și-au subordonat sindicatele, au suprimat libertatea presei, au interzis activitatea